

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

3 Vtrumne quis possit iniustum pati volens.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

peratum aut strenum, quæ sunt obiecta aliarum virtutum. Iustum enim & iniustum, quia per se inuenitur in rebus licet per accidens fiat, dicitur iustum & iniustum. Quapropter in hac peculiariter virtute ingeniose constituit Arist. posse quemquam facere iniustum, etsi non iniustus, obiectum autem temperantiæ, quia non est in rebus secundum earum naturam, sed per ordinem ad agentem, quando per accidens fit, nullatenus dici potest temperatum, ob idque in illa virtute nulla opus erat distinctione: sed quicumque facit temperatum, est temperatus, quia nõ erit opus ut sit temperatum, nisi per se sit intentum. Quare si quis casu abstinere, ut non est temperatus, ita neque facit opus temperatum, quoniam non facit quando, & ubi, & quomodo oportet. Et pari ratione quando Loth, verbi gratia, pro ebrietate cognouit filias, ut non fuit imperatus, ita neque fecit opus imperatum. In summa, distinctio hæc siue iusti siue iniusti materialis ac formalis, locum non habet in obiectis temperantiæ vel fortitudinis. Tertium autem argumentum satis solutum est, ubi ostendimus, quod etsi quocunque actu iniustitiæ perdatur Dei gratia atque adeo apud ipsum fiet homo iniustus hoc est peccator, non tamen inde sequitur ut inter morales philosophos, apud quos formales denominationes non ex actu, sed ex habitu perpenduntur, dicatur omnis peccator iniustus aut prauius.

ARTICVLVS III.

Virum quis possit iniustum pati volens.

Postquam visum est de eo, qui iustum facit, sequitur, ut de illo dicamus, qui iniustum patitur, virum scilicet quis possit iniustum pati volens? Et arguitur a parte affirmatiua: Iniustum idem est, quo iniquale, recedit autem quisque seipsum sua sponte laedendo perinde ab æqualitate ac si alium laederet, ergo & volens potest iniustum atque adeo iniuriam pati. Secundò: Nemo supplicio plectitur nisi ob iniustitiam. Plectuntur autem ciuilibiter illi qui sibi mortem conciscunt. Ait enim Arist. 5. Ethic. c. vltimo, quod ignominia quædam

instituta erat aduersus eos, nempe quod se pultura interdicebantur, ergo volens quis patitur iniustum: Tertio: Facere, patique iniustum, relatiua sunt, atque adeo nemo iniustum facit nisi alius, iniustum patitur. Contingit autem, ut quis iniustum faciat volenti illud pati, ut si carius iusto vendat aut pecuniam sub scenore mutuet, ergo potest quis volens iniustum pati. In contrarium est, quod iniustum pati contrariū ei est, quod est facere iniustum, sed ut præcedenti articulo definitum est, nemo iniustum facit nisi volens, ergo nullus id nisi nolens patitur.

Et hic quoque articulus gratia impetradi Aristot. adhibitus est, qui. 5. Ethicor. capitul. 9. & sequentibus constituit, neminem iniustum pati seu iniuriam, dum sua id sponte patitur. Doctrina autem eius per duas conclusiones patet. Prior est: Nemo per se & formaliter loquendo, iniustum neque facere potest, nisi volens: neque pati, nisi nolens. Conclusio est, quæ luculenta fulcitur naturali ista ratione: Quemadmodum de ratione intrinseca actionis est ut ab agere procedat, sic & de intrinseca ratione passionis, ut ab alio fiat, passio non conferente vim. Ex quo Aristot. 3. & 8. Physic colligit, non posse idem esse omnino agens & patiens, immo omne quod mouetur, ab alio munerit. Principium autem hominibus agendi proprium est voluntas. Vnde illud proprie dicitur homo facere, quod à sua egreditur voluntate: idque à contrario pati, quod renuente eius voluntate de ipso fit, non pati est vinci ac superari: Vbi autem quis volens patitur, vim ad id confert & causam, ac subinde agere potius dicitur, quàm pati: sit ergo ut per se formaliter loquendo nullas, nisi nolens quidpiam patiatur. Immo hoc ipsum est pati, quod violentiæ obnoxiam esse. Posterior conclusio: Nihil verat quo minus quilibet per accidens ac materialiter loquendo, volens patiatur iniustum, sicuti & nolens per accipiens potest facere iustum. Probatur conclusio: Vt si quis ignorans, id fieri de se consentiat quod sibi malum est, ut cum ebrius Loth à suis filiabus deceptus incestum perpetravit, & Iacob ignorans stuprū admisit, aut cū necessitate coactus, murum sub scenore recipit. Circa has conclusiones primum omnium adnoto, de Iust. & In. P. taue.

Tertiã.

Prima conclusio. ratio conclusio.

Aristot.

Probã conclusio.

Secũda conclusio.

OTO
ure
oius
DIT
15

tanerim, quod licet ius & iustum idem sit: tamen vsuato more loquedi, iniuriam pati, non eandem ferre videtur distinctionem, quam iniustum pati. Non inquam ita proprie quis dicitur iniuriam pati materialiter, sicut iniustum pati. Imò iniuriam pati semper pro eo vsurpari videtur quod est iniustum per se pati: puta nolentem ac renuentem. Atqui hinc originem duxit illud iuris axioma, Scienti & volenti non fit iniuria. Sicuti neque iniuriam irrogare nemo dicitur, nisi qui sciens ac prudens iniustum facit. Contra hanc autem conclusionem offert se illico argumentum, quod si nullus volens iniuria afficeretur, consequens inde fieret, vt nemo quamuis metu in aliquo pacto consentiret, posset de iniuria conqueri: quod tamen falsum est. Nam matrimonium, quod per cōsensum metu mortis ex tortum contrahitur iura propter iniuriam dissolunt. Quod si quis vim argumenti repellere cogitauerit, dicens cum qui metu consentit sub condicione id nolle. contra eum stare videtur Aristot. qui 3. Ethicor. ait, Eum qui in genere nolle, in particulari tamen vult, simpliciter vellet, vt qui in naufragio merces eiecit, licet nolle, nihilominus simpliciter vult. Respondetur nihilominus conditionem illam, quam Scholastici nolletatem appellant, satis esse, vt quis cencatur iniuriam passus tamen si simpliciter vellet: dummodo consensus ille contra ius extorqueatur. Nam iniuria pati idem est, quod proprio iure priuari. Quocirca dum quis iure in supplicium rapitur, quantumuis sit nolens, nullam patitur iniuriam. Esi tunc optio illi offerretur, vt si vellet, exēpli gratia, meretricem ducere, aut tremibus addici, donaretur vita, nulla ei fieret iniuria, etiam si mallet mortem absque illa condicione euadere. Ex quo rursus fit, vt q. astu & fraude seductus iniustum patitur, iniuriam quoque per se patiatur, ac si vi consentiret, quia non facit vltroncus.

Ad primū arg. Ad primum igitur argumentum respondetur quod nemo sua sponte erogans bona, que non debet, ullam facit iniustitiam neque inaequalitatem: nam cum sua sit voluntate suorum dominus, eadem potest & donare sua, & pati vt exsolietur. Sed arguitur: Si quis bona sua decoquat, videlicet si, alendam habens familiam, prodigē suā

substantiam effundas, illi qui accipiunt, iniuriam ei irrogare videntur: & tamen ipse absolutissima voluntate eam elargitur. Respondetur quod quamuis prodigus ille delinquat, nihilominus accipiens nulli illi facit iniuriam: sed forte familie ad quam quodammodo illa bona pertinebant. At verò non his preliis tractandis locus est hic accommodus. Secundi autē argumenti vulgata responsio est, singularem personam bifariam posse considerari: vnoquodem modo secundum se absolute: Qua vique ratione nullam sibi potest iniustitiam facere. Cum enim seipsum quisquam vel infamat, vel mutilat, vel occidit, facit quidem contra charitatem, que seipsum diligere tenetur: minimā tamen contra iustitiam, tum quod iustitia non est nisi ad alterum, tum quod sciens ipse ac volens patitur. Secundo modo potest considerari in quantum est reipublice membrum. Deiq. figmentum & imago. Atque hac ratione, qui seipsum occidit, iniuriam irrogat tum ciuitati, tum præcipue Deo. Ac proinde tam ciuili quam diuina lege supplicium pendit. Sententia est Arist. 5. Ethicor. cap. 11. At tamen non inde inferendum est reipublicam dominium habere uitæ, & mortis perinde ac Deum: neminem namque ceu dominus occidere potest, quemadmodum unus: quilibet sine causa suum potest armentum aut pecudem mactare: sed tanquam iudex propter culpam: de quo latius libro proximo, sub titulo. De dominio, & rursus libro quinto, sub titulo, De homicidio. Eodem modo qui alium, id quidem optantem ac deprecantem, interfectum: cuius exemplum in armigero habes qui Saulis iussu ipsum interemit, iniuriam etiam facit, non id iubenti, sed Deo qui vitæ dominus est, reipublicæ, que custos est vitæ. Sed nunquid poterat. Rex ille alteri iudicare, vt se occideret? quandoquidē supremā habet potestatem. Respondetur neutiquā principem potestatem habere interficendi innocentem, ac multo minus præcipiendi homicidium sui, si tamen tantam extitisset tyrannidem posset iudicem super se constituere, qui se iure perimeret. Ad tertium denique respondetur, quod agere patique iniustum, si materialiter accipiat, vbique se ut correlatiua consequitur. Nemo enim facere iniustum potest, nisi alicui

cui qui id patitur: neq; verò pari, nisi ab aliquo qui id faciat. At verò si locutio sit formalis, quoniam hoc perpendendum est ex voluntate agentis & renitentia patientis, potest contingere, vt quispiam iniurius alteri sit, & tamen alter nullam patitur iniuriam. Vt si quis, v.g. aliquid alteri faciat animo ledendi & nocedi, quod tamè alteri nihil nocet, vt si alteri vendas rem pluris, quam valeat, animo fallendi: tamè alter sciens & prudens vult ex sua liberalitate illud dare. Nam si ex egestate emere cogitur, aut ad vsuras accipere, licet simpliciter dare velit, tamen quia dare nolle, in iniuriam, vt dictum est, patitur.

QVÆSTIO III.

DE IVDICIO.

S.Tho. 2. 2. quæst. 60.

ARTICVLVS I.

Utrum iudicium sit actus iustitiæ.

Vandoquidem de habitu iustitiæ dictum est, deque eius contrario iniustitiæ: habitus verò sit propter habitus: subsequitur, vt de eius potissimo

actu dicamus, qui est iudicare, vtrum sit actus iustitiæ? Et arguitur à parte negatiua vnusquisque, inquit j. Ethic. Arist. bene iudicat, quæ cognoscit ergo iudicium ad vim cognoscitiuam attinet. Vis autem cognoscitiua in moralibus per prudentiam perficitur, ergo iudicium functio est intellectiua: prout prudentia potius quam iustitiæ, que est in voluntate. Secundò, à Apostol. 1. ad Cor. 2. spiritualis, inquit, iudicat omnia, homo autem per charitatem fit spiritualis, quæ per Spiritum sanctum cordibus nostris infusa, illa à terrenorum affectu perpurgat, ergo iudicium officium est potius charitatis, quam iustitiæ. Tertio: Vniuscuiusque virtus proprium est rectum in sua propria materia iudicium perficere. Nam vt 3. Ethic. ca. 4. ait Philoso. studiosus quisque est regula eorum quæ faciendæ sunt. Ille namque res, inquit iustæ ac temperatæ dicun-

tur, quæ tales sunt quales vir iustus agit ac temperatus. Non ergo iustitiæ proprium est iudicare. Quarto: iudicare nõ nisi ad iudices & principes spectare videtur: iustitiæ autem vniuersalis etiam subditis communis est, ergo iudiciũ nõ est proprie iustitiæ munus. In contrarium est illud Pl. Quouf. que iustitiæ conuertatur in iudicium.

Quæstio vnica dissoluitur conclusionem. Iudicium actus est maximè proprius iustitiæ. Conclusio est ipso nominis sonitu, & compositione sit manifesta. Iudiciũ enim idem est, quod dicto iuris & iudicare, idem quod ius dicere, & iudex, idem quod ius dicens. Quo fit vt iudicare proprius sit actus circa ius. Ius autem, vt supra dictum est, est obiectum iustitiæ, puta iustum illud, quod per iustitiã constituitur in rebus ergo iudicare secundum suam primæuam ac naturam significationem, idem est, quod decernere ac definire id quod iustum est & ius, rectè autem censere ac definire rem aliquã procedit ex recto affectu atque habitu quo quis se habet erga eandem rem. Nam vt 3. Ethic. cap. 3. ait Philoso. qualis vnusquisque est, talis sibi videtur finis, vt qui castus est, bene iudicat de venereorum abstinentia, & qui sobrius, de abstinentia ciborum, ergo eadem ratione proprius actus iustitiæ est, iudicium rectum, hoc est recta determinatio iusti. Vnde Arist. 5. Ethic. c. 4. ait omnes ad iudicium tanquam ad iustitiam animatum cõfugere. Est enim iudex quasi viuens ac loquens iustitiã.

Nulla in conclusione later dubitandi ratio præter illas, quas argumenta facta petunt. Primum igitur sciolos atq; ex Dialecticis emergentes fallere posset, vt potè qui bus re in cortice aspecta apparere posset iudicium secundum suam genuinam significationem esse potius actum rationis, quã iustitiæ, eo quod iudicare idem est, quod ius dicere, dicere autem est loqui, quod non voluntatis, sed intellectus munus est, voces enim sunt signa conceptuum: atque adeo quales loquutiones voce proferunt, tales intellectus prius format. At verò res penitus inspecta aliter se habet. Enimverò cum nomen iudicij à iure descendat, fit, vt primum fuerit impositum, ad significandum rectam definitionem iustorum. Sed deinde deriuatum est ad significandum in vniuersum rectam definitionem aliarum virtutum circa propria obiecta,

Quartũ.

Conclõ rãsiua. Probatio.

Aristot.

Ad primũ arg.

OTO
iure
loquus
DIE
13